

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับ ป.กศ.สูง ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๘ นี้เป็นหลักสูตรที่กรมการฝึกหัดครูได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสามารถผลิตครูสังคมศึกษาที่ไปสอนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่ีจะต้องปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สภาพสังคม สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับ ป.กศ.สูง ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะนำเอาเอกสาร และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้มากที่สุด มาแสดงไว้ด้วย โดยยกมากล่าวเป็น ๒ ตอนคือ ตอนแรกจะกล่าวถึงโครงสร้างของหลักสูตรโดยทั่วไปในทางทฤษฎีเพื่อเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร ตอนสุดท้ายจะกล่าวถึงผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับ ป.กศ.สูง ในด้านเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียน การสอน การวัดผลประเมินผล ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา การเตรียมครูสังคมศึกษาของวิทยาลัยครู ตลอดจนทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา

ความหมายของหลักสูตร

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ได้ให้คำจำกัดความว่า
หลักสูตร (Curriculum) คือ (๑) เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้

ผู้เรียนได้ศึกษา (๒) โครงการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน (๓) กลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับนักเรียน ภายใต้การแนะแนวและการควบคุมของโรงเรียน^๑ ส่วน สุมิตร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง "โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้"^๒ และความหมายของหลักสูตรตามความคิดเห็นของ กมล สุกประเสริฐ ก็คือ หลักสูตรมิได้หมายความแต่เพียงหนังสือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีความหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมถึงการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย^๓

เนื่องจากความหมายของคำว่า หลักสูตร มีขอบเขตกว้างมากและได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ จึงพอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน โดยบรรจุความมุ่งหมายของการให้การศึกษา เนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์ให้ผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน และเป็นการเตรียมผู้เรียนให้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

---

^๑Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), P. 149.

^๒สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, หน้า ๒.

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรโดยทั่วไป มักประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ความมุ่งหมาย
๒. ระยะเวลาเรียน ระบบการจัดชั้นเรียน และอัตราเวลาเรียน
๓. เนื้อหาวิชา
๔. การนำหลักสูตรไปใช้
๕. การวัดผลและการประเมินผล

๑. ความมุ่งหมายของหลักสูตร

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ประเทศใดต้องการให้พลเมืองของเขาเป็นอย่างไร เขาก็จัดการเรียนการสอนของเขาไปในแนวนั้น ดังนั้นหลักสูตรจึงจะต้องมีความมุ่งหมายเป็นอันดับแรก และความมุ่งหมายนี้จำเป็นต้องเขียนไว้อย่างชัดเจนควย ในการพิจารณาถึงความมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นรากฐานสำคัญ เช่น ข้อมูลทางค่านิยม ค่านิยมทางการเรียนรู้ ค่านิยมความต้องการความสนใจของผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการของแต่ละสาขาวิชาและจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หลักการปกครองของประเทศ สอดคล้องในกันและกันทุกข้อ ไม่มีข้อใดที่ขัดแย้งกัน และที่สำคัญต้องสามารถนำมาปฏิบัติได้

---

๑. ดุคนธ์ ภูริเวทย์, "โครงสร้างหลักสูตร," หลักสูตรมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๔), หน้า ๗๑.

๒. ปราณี เดกิงพล, "ทฤษฎีหลักสูตร," เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีตั้งแต่ระดับสูงสุด หรือระดับชาติ มักเรียกว่า
ปรัชญาการศึกษา หรือความมุ่งหมายทั่วไป รองลงมาก็เป็นความมุ่งหมายในแต่ละ
ระดับการศึกษา ความมุ่งหมายในระดับมหาวิทยาลัย จนถึงความมุ่งหมายในการสอน
หรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด เพราะในระดับนี้ความมุ่งหมาย
ทั้งหลายในระดับสูง ๆ ที่เป็นอุดมการณ์อันสูงส่ง มีใจความกว้าง ๆ แสดงถึงค่านิยม
มากกว่าแนวทางในการเรียนการสอน จะถูกแปลออกมาเป็นการกระทำอย่างชัดเจน
ที่สุด ดังนั้นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม จึงเป็นจุดมุ่งหมายที่เน้นการกระทำ หรือ
พฤติกรรมของผู้เรียนที่สังเกตเห็นได้ชัดเลยทีเดียว เป็นจุดมุ่งหมายที่ช่วยในการประเมินผล
อย่างรัดกุมควาย^๑

สรุปแล้วความมุ่งหมายทางการศึกษามีหลายระดับ ต่อเนื่องกันไป แต่ละ
ระดับมีความสำคัญในตัวของมันเองทั้งสิ้น แต่เมื่อรวมกันแล้วความมุ่งหมายแต่ละระดับ
จะต้องอยู่ในแนวทางเดียวกัน เป็นแนวทางที่กว้างในตอนต้นและแคบเฉพาะเจาะจงใน
ตอนสุดท้าย ความมุ่งหมายจะต้องเขียนให้ชัดเจน เพื่อว่าผู้นำหลักสูตรไปใช้จะได้
มีความเข้าใจสามารถตีความ และนำไปปฏิบัติได้

๒. ระยะเวลาเรียน ระบบการจัดชั้นเรียน และอัตราเวลาเรียน

หลักสูตรจะต้องกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรว่าจะแบ่งระดับการศึกษา
ออกเป็นกี่ระดับ แต่ละระดับจะใช้เวลานานเท่าไรจึงจะจบหลักสูตร ปีหนึ่งจะแบ่ง
เป็นกี่ภาคเรียน ภาคเรียนหนึ่ง ๆ มีระยะเวลาเรียนประมาณกี่สัปดาห์ แต่ละสัปดาห์
ให้มีเวลาเรียนกี่ชั่วโมง นอกจากนี้หลักสูตรจะต้องกำหนดว่าแต่ละระดับการศึกษา
จะกำหนดให้เรียนวิชาต่าง ๆ ตามเกณฑ์ทั้งหมดกี่ชั่วโมง หรือกี่หน่วยกิต เป็นต้น

^๑สุมิตร คุณานุกร, "ทฤษฎีหลักสูตร," หลักสูตรมัธยมศึกษา, หน้า ๔๑.

๓. เนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตร

เนื้อหาวิชา (Content) ตามความหมายที่สมบูรณ์ หมายถึงเนื้อหาสาระ หรือความรู้ และประสบการณ์ของการเรียนรู้^๑ เนื้อหาวิชานี้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ เมื่อมีความมุ่งหมายต้องการให้คนในชาติมีคุณสมบัติอย่างไร ก็ต้องพิจารณาว่า ความรู้และประสบการณ์อะไรที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาวิชาในหลักสูตรจะต้องให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา ประกอบไปด้วยวิชาพื้นฐานที่จำเป็น วิชาเลือกตามความสามารถและความถนัดความสนใจของผู้เรียน การเลือกเนื้อหาเป็นกิจกรรมที่ต้องกำหนดความสำคัญก่อนหลัง เป็นประการแรก เนื้อหาไม่ควรซับซ้อนกัน ดังนั้นในการเลือกเนื้อหาวิชา จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการพิจารณา

ทาบ (Taba) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

๑. เชื่อมต่อได้และเป็นแกนสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
๒. สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
๓. มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกซึ้ง
๔. สามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายประการ
๕. สอดคล้องกับวิถีภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
๖. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน^๒

^๑ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖.

^๒ Hilda Taba, Curriculum Development: Theory and Practice (New York: Hartcourt, Brace and World, Inc., 1962), pp.267-289.

เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้จำเป็นที่จะต้องจัดควบคู่กันไป
สู่มิตร คุณานุกร ได้สรุปหลักเกณฑ์ในการเลือกประสบการณ์ประกอบการเรียนรู้ไว้
ดังนี้

๑. ประสบการณ์ที่เลือกมาควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน
๒. ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เลือกมาควรก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียน
๓. กิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน ควรอยู่ในขอบเขตความสามารถของผู้เรียน
ที่จะปฏิบัติได้
๔. กิจกรรมที่เลือกมาควรส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการสอนหลาย ๆ ด้าน
๕. ประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เลือกมาควรสอดคล้องกับความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล^๑

✓ ส่วนวิธีการที่จะเลือกเนื้อหาวิชามาบรรจุในวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรนั้น
บี ออททานเนล สมิท (B. Othanel Smith) วิลเลียม โอ สแตนเลย์
(William O. Stanley) และ เจ ฮาร์แลน ชอร์ (J. Harlan Shorse)
ได้เสนอวิธีการไว้ดังนี้คือ

๑. วิธีใช้ความคิดเห็นตัดสิน (Judgemental Procedure) วิธีนี้
ใช้ความคิดเห็นของผู้มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร บุคคลเหล่านี้จะมาร่วมกันอภิปราย
ใช้ความรู้ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์ในการที่จะตัดสินว่า เนื้อหาสาระใด
ควรหรือไม่ควรนำมาบรรจุลงในหลักสูตร

๒. วิธีใช้การทดลอง (Experimental Procedure) เพื่อที่จะทดสอบ
 ดูว่า เนื้อหาวิชาสนองความต้องการตรงตามหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาที่กำหนดไว้
 หรือเปล่า ส่วนมากแล้วผู้พัฒนาหลักสูตรมักใช้วิธีนี้เมื่อต้องการบรรจุเนื้อหาที่สอดคล้อง
 กับความสนใจของผู้เรียน

๓. วิธีใช้การวิเคราะห์ (Analytical Procedure) วิธีนี้เป็นที่รู้จัก
 กันทั่วไปมากที่สุด ขบวนการย่อย ๆ ของวิธีการนี้ก็คือ การวิเคราะห์กิจกรรมและสิ่งต่าง ๆ
 ที่คนเรากระทำกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้
 สิ่งที่น่ามาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหาวิชาได้แก่ กิจกรรม งาน
 ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ทั่วไป

๔. วิธีใช้ความคิดเห็นส่วนรวม (Consensual Procedure)
 วิธีนี้มุ่งที่จะหาทางรวบรวมความคิดเห็นของคนจากหลาย ๆ อาชีพ หลายสาขาวิชา
 เกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตร ✓

การนำเอาวิธีการเหล่านี้ไปใช้นั้น อาจประยุกต์ใช้พร้อม ๆ กันหลายวิธีได้
 ไม่จำเป็นต้องจำกัดใช้เฉพาะวิธีเดียว ซึ่งจะทำการเลือกเนื้อหาวิชาและ
 ประสิทธิภาพการเรียนรู้ออกผลดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. การนำหลักสูตรไปใช้

การนำเอาหลักสูตรไปใช้หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครู
 นำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติ สุมิตร คุณานุกร กล่าวว่า

B. Othanel Smith, William O. Stanley and J. Harlan Shorse,
Fundamental of Curriculum Development (New York : World Book Company,
 Yonkers on Hudson, 1950), PP. 298-312.

การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องประกอบด้วยกิจกรรม ๓ ประเภทคือ การแปลงหลักสูตร ไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึง เป้าหมาย และการสอนของครู ✓

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนหมายถึง การตีความหมายและการกำหนด รายละเอียดของหลักสูตร สิ่งที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายก็คือ ความมุ่งหมาย ของหลักสูตรนั่นเอง ส่วนเรื่องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรนั้นผู้นำหลักสูตร ไปใช้ต้องกำหนดรายละเอียดเอาเองว่าจะให้ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ตามหัวข้อเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนนี้ จะออกมาในรูปของประมวลการสอนและโครงการสอน ซึ่งจะช่วยขยายความของ หลักสูตรให้ชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ และเป็นประโยชน์ต่อการสอนของครูที่จะให้ผู้เรียน ได้รับการศึกษาตามแนวของความมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องคำนึงถึง เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน จึงจำเป็นต้อง สำนวญปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติ หรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน ต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือ สกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

---

* สุมิตร คุณานุภกร, หลักสูตรมัธยมศึกษา, หน้า ๑๓๐.

การสอนของครู ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายประการ และจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม

ระออด การุณยะวนิช และคณะ ได้เสนอแนะวิธีสอนที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของวิชาต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. วิธีสอนแบบอุปมานและอนุมาน (Inductive and Deductive Method)
๒. วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method)
๓. วิธีสอนแบบแฮร์বারต์ (Herbartian Method)
๔. วิธีสอนแบบทดลอง (Laboratory Method)
๕. วิธีสอนแบบปาฐกถา (Lecture Method)
๖. วิธีสอนแบบหน่วย (Unit Method)
๗. วิธีสอนแบบการแสดงบทบาท (Role Playing)
๘. วิธีศึกษาภายใต้การควบคุม (Supervise Study)
๙. วิธีสอนแบบทำงานเป็นกลุ่ม (Group Process Method)
๑๐. วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)
๑๑. วิธีสอนแบบสมมติสถานการณ์ (Simulation Techniques)
๑๒. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Process)

ระออด การุณยะวนิช และคณะ, วิธีสอนทั่วไป (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๖) หน้า ๗๐ - ๑๓๕.

วิธีสอนมีมากมายหลายชนิด แต่ครูจะเลือกใช้วิธีสอนชนิดไหนอย่างไรนั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
๒. สอดคล้องกับกฎของการเรียนรู้ ความพร้อมในการเรียนและพลังจิตใจของผู้เรียน
๓. สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
๔. เหมาะสมกับความถนัด และความสามารถของครู

วิธีสอนต่าง ๆ นั้น ไม่มีวิธีการสอนใดที่สมบูรณ์ที่สุด ครูควรศึกษารายละเอียดของการสอนทุก ๆ วิธี แล้วตัดสินใจเลือกเอาเองว่า เมื่อไรควรใช้การสอนวิธีใด โดยให้เหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ด้วย

การเรียนการสอนของครูจะได้ผลดีสมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง สิ่งนั้นคือ "สื่อการสอน" ซึ่งมีบทบาทมากในการสอนของครู เพราะสื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน ส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นอัน เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสติปัญญาความรู้อันมากขึ้น ช่วยให้เด็กเรียนได้มากและจำไปได้นาน ช่วยส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด^๒

---

^๑สมศักดิ์ คงเที่ยง, "กระบวนการของหลักสูตร," หลักสูตรมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๔), หน้า ๓๗.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

สื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการสอนที่นิยมใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ วัสดุของจริง หุ่นจำลอง แผนที่ ลูกโลก แผนภูมิ แผนสถิติ แผนผัง เทปบันทึกเสียง วิดีโอ การศึกษานอกสถานที่ การแสดงละคร หนังสือ และตำราต่าง ๆ เป็นต้น

แต่การที่จะใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ครูจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน และสื่อการสอนที่จะนำมาใช้เป็นอย่างไร ทักษะของครูซึ่งจะต้องรู้จักนำสื่อการสอนมาใช้ให้เหมาะกับวิชา เหมาะกับเวลา และใช้ให้ถูกวิธีตามลักษณะของสื่อการสอนนั้น ๆ ด้วย^๒

๕. การวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลก็เป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ทำไว้ การวัดผลและการประเมินผลเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำควบคู่กันไป จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้

---

๑. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, ระบบสื่อการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐) หน้า ๘๖.

๒. นาฏเจดีย์ว สุมาวงศ์ และคณะ, ระบียบวิธีสอนทั่วไป (พระนคร : สมาคมสังคมนศาสตร์, ๒๕๑๓) หน้า ๑๔๓.

นางญเจลีเยว สุมาวงศ์ และคณะ ได้กล่าวถึงการวัดผลว่า การวัดผลคือ การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่เรายังไม่รู้ หน่วยมาตรการคือเครื่องมือวัด ซึ่งก็ได้แก่อะไรก็ตาม ๆ และการประเมินผล คือการกำหนดว่า คุณสมบัติที่เราตั้งไว้นั้น ปรากฏผลเป็นการกระทำเพียงไร ได้ปฏิบัติตามความมุ่งหมายเพียงไร การประเมินผล ควรจะรวมถึงการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกนั้นด้วย สรุปได้ว่า การประเมินผล ก็คือการประเมินค่า ซึ่งมีการวินิจฉัยที่ราคาคุณค่า และชี้ขาดลงเป็นผลสรุปจากการวัดผล อย่างมีเหตุผล ซึ่งการประเมินค่านี้อาจเกิดตามหลังการวัดผล

คุณลักษณะทางการศึกษาที่ต้องการวัดมี ๓ อย่าง คือ

๑. วัตถุประสงค์ปัญญา (Cognitive Domain) คือวัดความรู้ ความสามารถ ความถนัด
๒. วัดความรู้สึกทางใจ (Affective Domain) ได้แก่ทัศนคติ ความรับผิดชอบ อารมณ์ ความสนใจ ความต้องการ การปรับตัว เป็นต้น
๓. วัดการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) วัดความประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ เท้า ตากับใจ หรือกับสมอง ว่ามีความคล่องแคล่วสอดคล้องกันเพียงใด^๒

นางญเจลีเยว สุมาวงศ์ และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

^๒สำเนา บัญชีเรื่องรัตน์, การวัดและการประเมินผล (พระนคร : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๗) หน้า ๑๑.

เครื่องมือวัดผลทางการศึกษา

๑. แบบทดสอบ (Test)
  - วัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)
  - ทดสอบความถนัด (Aptitude Test)
  - วัดการปรับตัวของบุคคลในสังคม (Personal Social Test)
๒. การจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale)
๓. การสอบถามและแบบสำรวจต่าง ๆ (Questionnaire and Check-list)
๔. การสังเกต (Observation)
๕. การสัมภาษณ์ (Interview)
๖. การบันทึกย่อและระเบียบสะสม (Anecdotal Record and Cumulation Record)
๗. สังคมมิติ (Sociometry)
๘. การปฏิบัติและการนำไปใช้ (Situational Test)
๙. การศึกษารายบุคคล (Case Study)^๑

ส่วนลำดับขั้นของการประเมินผลคือ

๑. กำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่นอนว่าจะวัดอะไร
๒. กำหนดพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมาย คือถ้าเด็กมีลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เด็กจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

---

^๑ สำเนา บุญเรืองรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

๓. กำหนดไว้ว่าพฤติกรรมที่คาดคะเนไว้นั้น เด็กอาจแสดงออกในสถานการณ์
อย่างไรบ้าง

๔. เก็บรวบรวมหลักฐานการแสดงออกของพฤติกรรม
๕. แปลความหมายของปรากฏการณ์เหล่านั้น

การวัดผลและการประเมินผลมีประโยชน์คือ ทำให้รู้ผลการเรียนของ
นักเรียนแต่ละคน ช่วยในการแบ่งกลุ่มนักเรียน ช่วยให้ครูเข้าใจจุดเริ่มต้นของการสอน
วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ช่วยในการตัดสินใจหรือตัด ช่วยปรับปรุงกิจกรรมการเรียน
การสอน และเป็นแนวทางในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

สาเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

คำรัง มัชยมนันท์ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า หลักสูตรจะอยู่คงที่ไม่ได้
ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ
ด้านต่าง ๆ ของโลกเช่น ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ
มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมากขึ้น ทำให้
ประเทศต่าง ๆ ที่นั้ตัวที่จะปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศตนเองเสียใหม่ ในทุก ๆ
ระดับการศึกษามีการ เน้นหนักในตามมาตรฐานการเรียนการสอนให้สูงขึ้น และปรับปรุง

นางฉวีฉวี สุมาวงค์ และคณะ, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป, หน้า ๓๑.

ให้หลักสูตรของแต่ละระดับสอดคล้องกับวิทยากรอันนำสมัยต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด
ของประเทศ^๑

หลักการทั่วไปในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba)
หลักสูตรไวคังนี้คือ

กล่าวถึงลำดับขั้นในการพัฒนา

- ๑. วิเคราะห์ความต้องการ
- ๒. กำหนดวัตถุประสงค์
- ๓. เลือกเนื้อหา
- ๔. จัดเนื้อหาวิชา
- ๕. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้
- ๖. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่
- ๗. กำหนดวิธีการประเมินผล^๒

ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่สมบูรณ์ ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
ทั้งระบบหรือทุกองค์ประกอบ โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักร เพื่อให้แต่ละ

---

^๑ คาร์ม มัชยมนันท์, "หลักสูตรช่วยให้เด็กพัฒนาการอย่างไร," ประชาศึกษา
หน้า ๔.

^๒ Hilda Taba, op.cit., P. 12

องค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อกัน

วิธีเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร ได้เสนอวิธีการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ตามความเหมาะสมไว้ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร (The Administrative Approach) เป็นการ เปลี่ยนจากเบื้องบนลงมาสู่เบื้องล่าง ผู้บริหารเป็นผู้วางแผน พิจารณา ตัดสินใจ และดำเนินการ ในการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร และส่งหลักสูตรมาให้ครูเป็นผู้ใช้ ผู้ใช้ ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเลย การ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรแบบนี้มักไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้ที่โรงเรียน เพราะ เป็นการ เปลี่ยนแต่เฉพาะหลักสูตรโดยไม่สามารถเปลี่ยนทักษะและทัศนคติของผู้สอน จึงมักทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้นำไปใช้

๒. การ เปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (The Grass - Roots Approach) เป็นการ เปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากครูในโรงเรียน โดยมีผู้บริหารและ ผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่เสมือนผู้ประสานงาน คอยอำนวยความสะดวกในเรื่องเวลา สถานที่ อุปกรณ์ ให้คำแนะนำเท่านั้น

๓. การ เปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาธิต (The Demonstration Approach) เนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงตามวิธีที่ ๑ และ ๒ มีข้อบกพร่องด้วยกันทั้ง ๒ วิธี เพื่อขจัด ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีการใช้วิธีสาธิต ผู้บริหารจัดให้ครูมีการประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนด นโยบายและวิธีการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร จากนั้นจึงนำสิ่งที่ตกลงร่วมกันไปทดลองปฏิบัติ ในขอบเขตที่จำกัด โดยผู้บริหารอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ตลอดเวลา ผู้บริหาร จะสื่อสารกับครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อให้ทราบผลการทดลองและรายงานความคืบหน้า เป็น ระยะ ในที่สุดความ เปลี่ยนแปลงก็จะขยายขอบเขตไปทั่วโรงเรียน

๔. วิธีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบระเบียบ (Systemetic Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ไม่ได้เน้นเฉพาะขบวนการหรือขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงความสำคัญทางคานามนุษยสัมพันธ์ภายในโรงเรียน โดยถือหลักว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในโรงเรียนนั้น มีขอบเขตรวมถึงการเปลี่ยนความคาดหวังและการตอบสนองทางสังคมทั้งในโรงเรียนในชุมชนด้วย

๕. วิธีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) วิธีนี้อาศัยหลักการที่ว่าผู้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะเป็นผู้ดำเนินการวิจัย สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แล้วนำผลจากการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร^๑

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้ง ๕ วิธีดังกล่าวก็มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่อง ซึ่งผู้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรอาจใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธีประกอบกัน ซึ่งจะได้ผลดีมากกว่าที่จะใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผล

โรนัลด์ ซี คอลล (Ronald C. Doll) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า อุปสรรคหรือปัญหาที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และปัญหาเกี่ยวกับการอบรมครูประจำการในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ให้บังเกิดผล^๒

^๑ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, หน้า ๒๒๒-๒๓๔.

^๒ Ronald C. Doll. Curriculum Improvement : Decision - Making and Process (Boston, Mass : Allyn and Bacon, Inc., 1970), PP. 232-235.

พนมพร เฒ่าเจริญ ไค่กล่าวสรุปถึงปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
ไม่สัมฤทธิ์ผล ก็คือ

๑. การขาดแคลนวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร
๒. การขาดแคลนอาคารสถานที่เรียน
๓. การขาดการนิเทศผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
๔. การขาดการเตรียมครูให้พร้อมที่จะทำการสอนตามหลักสูตรใหม่

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

ดังนี้คือ

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมีหลายระดับ ซึ่งแยกได้

๑. ผู้บริหารโรงเรียน
๒. หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน
๓. อาจารย์ผู้สอน
๔. เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย
  - ๔.๑. เจ้าหน้าที่แนะแนว
  - ๔.๒. เจ้าหน้าที่ทะเบียน
  - ๔.๓. เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา
  - ๔.๔. เจ้าหน้าที่ห้องสมุด

พนมพร เฒ่าเจริญ, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช
๒๕๑๘ ในเขตการศึกษา ๓" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘) หน้า ๓๐.

๑. ผู้บริหารโรงเรียน

มีหน้าที่ทางด้านบริหาร และดำเนินงานให้การนำหลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียนให้บังเกิดผลตามความมุ่งหมายมากที่สุด ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ ชุมการ การเงิน การบริหารบุคลากร และความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกเป็นผู้วางแผน ตัดสินใจสั่งการ และมีส่วนร่วมในการทำงานต่าง ๆ ทุกด้าน จัดทำโครงการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ปรับปรุงโครงการสอน แนะนำและควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน นอกจากนั้นผู้บริหารควรสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครู^๒

๒. หัวหน้าหมวดวิชา

มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางด้านวิชาการโดยตรง ดังนี้คือ หัวหน้าหมวดวิชา จะต้องรู้อย่างละเอียดและเข้าใจในองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นอย่างดี ดำเนินการ

---

^๑ วิทยุ โสธร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔),
หน้า ๓๘๓ - ๓๘๑.

^๒ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, หน้า ๖๓๖.

จัดทำประมวลการสอนในสายวิชาของตน ค้นคว้าวิธีสอนใหม่ ๆ อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ปรึกษาของครูในหมวดวิชาได้ ดูแลจัดหาตำราเรียนหรือหนังสือประกอบการเรียนการสอน สื่อการสอน การจัดอาคารสถานที่ ของงบประมาณจากฝ่ายบริหาร เพื่อนำมาปรับปรุงงานวิชาการในหมวดวิชา ส่งเสริมการจัดชุมนุมทางวิชาการ การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน ส่วนงานคานมุกดากร หัวหน้าหมวดวิชาต้องส่งเสริมให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และจะต้องรู้จักประสานงานภายในหมวดเป็นอย่างดี เพื่อให้งานในหน้าที่รับผิดชอบดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

๓. ครูผู้สอน

มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การสอนไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการให้วิชาความรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ต้องเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นและแก้ปัญหาได้ด้วย ดังนั้นการสอนจะโดยลดีก็ตามความมุ่งหมาย ครูผู้สอนจะต้องเลือกสรรวิธีการสอนที่ดีเหมาะสมตามเนื้อหาวิชา สอนให้ตรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตร การใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม การเอาใจใส่ต่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพราะฉะนั้นหลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เป็นสำคัญ

๔. เจ้าหน้าที่แนะแนว

มีหน้าที่ดังนี้คือ จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน ให้การแนะแนวแก่นักเรียนในเรื่องการเรียน ความประพฤติ หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ซัดสนหรือนักเรียนที่มีปัญหา

๕. เจ้าหน้าที่ทะเบียน

มีหน้าที่รวบรวมทะเบียนประวัติของนักเรียน ครู รับผิดชอบเก็บสถิติต่าง ๆ ของสถานศึกษา รับลงทะเบียนวิชาเรียนของนักเรียน และในการเรียนระบบหน่วยกิต นักเรียนต้องลงทะเบียนในวิชาที่เรียนทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนที่มีความรู้ในการจัดระบบลงทะเบียนก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการลงทะเบียน

๖. เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา

มีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ครูเกี่ยวกับเทคนิคการวัดผล และการประเมินผล การศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแบบหน่วยกิต รับผิดชอบในการกรอกคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนอีกด้วย

๗. เจ้าหน้าที่ห้องสมุด หรือบรรณารักษ์

บรรณารักษ์จะต้องทราบรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียน รู้จักประสานงานกับครูผู้สอน จัดบริการคานเอกสารหลักสูตร แบบเรียน วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง และตำราค้นคว้าสำหรับครู มีการจัดบริการที่คืออย่างสม่ำเสมอ บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะต้องเข้าใจวิธีจัดห้องสมุดที่ให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ ปรับปรุงการจัดบริการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของวิชาการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

จอร์ ฆนภูมิ, "แนวทางที่จะพัฒนาห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้า," วารสารห้องสมุด (ปีที่ ๑๑, ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐), หน้า ๒๙ - ๓๐.

ผลงานวิจัยในประเทศ

พ.ศ. ๒๕๒๑ ธวัช บุรีรักษ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของนิสิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ที่มีต่อวิชาภูมิศาสตร์" เพื่อต้องการทราบปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์ว่าจะมีผลในทางเชิงนิมิต (Positive) หรือนิเสธ (Negative) ต่อวิชาภูมิศาสตร์ โดยทำการวิจัยกับนิสิตจำนวน ๒๔๕ คน ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน และวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ผลวิจัยที่ได้คือ นิสิตมีความเห็นว่าการเป็นครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ เป็นสิ่งที่ยากเนื่องจากนิสิตไม่เคยเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่จัดให้สอนในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา จึงจำเป็นต้องไปค้นคว้าเอาใหม่ วิชาภูมิศาสตร์ควรศึกษาเรื่องทวีปเอเชียให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะใกล้ตัวและเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของคนในทวีปนี้ได้ดีกว่า ควรใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการเรียนด้วย มีการไปศึกษานอกสถานที่ ควรสอนเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ที่นิสิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน วิชาบางวิชาเนื้อหาไม่ควรสอนละเอียดเกินไป เช่นวิชาดาราศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๑๓ มีชัย วรสายันต์ วิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูอาจารย์สอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๒" เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์สอนวิชาภูมิศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาหลักสูตร ปัญหาการสอน ปัญหาการทำและใช้อุปกรณ์การสอน โดยส่งแบบสอบถามจำนวน ๘๒ ชุด ไปยังอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ ๒๕ แห่ง

ธวัช บุรีรักษ์, "ทัศนคติของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ที่มีต่อวิชาภูมิศาสตร์" (ปริยฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๑)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาที่พบในขณะที่ทำการสอนวิชาภูมิศาสตร์ คือ อาจารย์ส่วนใหญ่จะสอนไม่ทันเพราะเนื้อหาในหลักสูตรมากเกินไป ท่องอาศัยการเล่าย่อ ๆ ให้ผู้เรียนฟัง ครูมีภาระในด้านการสอนมากเกินไปและกลุ่มอาจารย์หญิงเห็นความสำคัญของการใช้อุปกรณ์การสอนมากกว่าอาจารย์ชาย^๑

ปีการศึกษา ๒๕๑๕ กรรณิการ์ จุฑามาศ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น ในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๕" โดยส่งแบบสอบถามจำนวน ๔๔๐ ชุด ไปยังนักศึกษา ป.กศ.ต้นในวิทยาลัยครู ๗ แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและสิ่งที่ควรปรับปรุงในวิชาสังคมศึกษา ในเรื่องหลักสูตร เนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน การจัดเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน และการวัดผล ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักสูตรและหน่วยกิตของวิชาสังคมศึกษามีความเหมาะสมดีแล้ว เนื้อหาวิชามีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน อาจารย์ส่วนใหญ่มีวิธีการสอนที่ดี ในด้านอุปกรณ์การสอนนักศึกษาต้องการให้มีการฉายภาพยนตร์ประกอบการเรียนมากที่สุด ต้องการหนังสือค้นคว้าและการศึกษานอกสถานที่ ด้านการวัดผลต้องการให้อาจารย์วัดในด้านพฤติกรรม ความคิดพิจารณาหาเหตุผล มากกว่าการท่องจำเนื้อหา^๒

^๑ มีชัย วรสายันต์, "การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูอาจารย์ผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๓)

^๒ กรรณิการ์ จุฑามาศ, "การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น ในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๕" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕)

ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของสถานฝึกหัดครูได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง "การฝึกหัดครูในประเทศไทย" เมื่อวันที่ ๒๓-๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๕ ที่โรงแรมสมิหรา สงขลา ซึ่งจากการสัมมนา สรุปผลได้ดังนี้คือ หลักสูตรฝึกหัดครูกำหนดไว้กว้าง ๆ เหมือนกันหมดทุกแห่ง แต่วิทยาลัยครูไม่ได้นำไปดัดแปลงรายละเอียดในทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่น หลักสูตรทุกระดับมุ่งที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิให้สูงขึ้นมากกว่าที่จะส่งเสริมให้นำไปใช้ในการปรับปรุงสมรรถภาพในการสอน ความมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกหัดครูเขียนไว้กว้างเกินไปยากที่จะปฏิบัติได้ น่าจะเขียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลได้ นอกจากนั้นหลักสูตรยังแยกวิชาการศึกษาเป็นหน่วยย่อยมากเกินไป อาจารย์ผู้สอนวิชาเหล่านี้ก็ไม่ได้มีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผนการสอนร่วมกันต่างคนต่างสอน ทำให้นักเรียนฝึกหัดครูไม่สามารถจะนำวิชาที่เรียนไปใช้ในการสอนได้ก็เท่าที่ควร เพราะวิชาไม่ต่อเนื่องกัน

สมประสงค์ นวมบุญดี ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อต้องการสำรวจปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับ ป.กศ.สูง ด้านตัวอาจารย์ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ๒ กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับ ป.กศ.สูง ๒๔๐ คน และนักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง จำนวน ๕๐๐ คน ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ๒๕ แห่ง ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

กิจกรรมการฝึกหัดครู, "การฝึกหัดครูในประเทศไทย," เอกสารการสัมมนา
ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของสถานฝึกหัดครู วันที่ ๒๓ - ๒๕
 สิงหาคม ๒๕๑๕ หน้า ๓๒-๒๕.

ค่านอาจารย์ มีชั่วโมงสอนปานกลางและสอนวิชานี้ด้วยใจรัก เพราะได้รับการฝึกฝนทางนี้มาโดยตรง อาจารย์มีรายได้เพียงพอ

ค่านการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมคูลย์กัน เนื้อหาวิชามีมากเกินไปจนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายแต่ก็ยึดหลักประชาธิปไตยโดยให้นักศึกษาได้ถาม ชักถาม โดยยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นหลัก และยังมีความเห็นว่า วิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กับวิชาภาษาไทยมากที่สุด

ค่านอุปกรณ์การสอน อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นตรงกันว่า อุปกรณ์การสอนมีประโยชน์มาก ทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนดีขึ้น แต่วิทยาลัยครูมีอุปกรณ์การสอนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ

ค่านกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจารย์และนักศึกษา ร่วมกันจัดกิจกรรมและมีการประเมินผลโดยให้นักศึกษาทำรายงานส่ง

การวัดผล อาจารย์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็น และเข้าใจว่าการวัดผลนั้น เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การวัดผลมักใช้ข้อสอบแบบอัตนัย และปรนัยปนกัน และให้นักศึกษาทำรายงานส่ง

นอกจากนี้ อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอบรมครู ให้มีการนิเทศค่านเนื้อหาความรู้และวิธีสอน ควรส่งเสริมให้อาจารย์ได้รับความรู้เพิ่มเติมทั้งภายในและภายนอกประเทศและเห็นควรรีให้มีการปรับปรุงหลักสูตร^๑

---

^๑ สมประสงค์ นวมบุญดี, "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖)

รัชนี สาคนุรักษ์ ได้วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของ
 วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
 โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับ ป.กศ. ของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร
 ด้านการบริหารโปรแกรม บทบาทของครูและปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรม
 เกี่ยวกับวิธีสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรม การติดตามผลและการวัดผล ผู้วิจัย
 ได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ๘๖ คน ใน
 วิทยาลัยครู ๗ แห่ง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้คือ วิทยาลัยครูทั้ง ๒ แห่ง มีการวาง
 โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาทุกภาคเรียน โดยอาจารย์หัวหน้าหมวดร่วมมือกับ
 อาจารย์ผู้สอน จัดโปรแกรมโดยยึดถือเอกสารแนะแนวหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับ
 ป.กศ. ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูเป็นหลัก อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการ
 สอนอย่างดี มีการศึกษาหลักสูตรและรวบรวมเนื้อหาวิชาทั้งระยะสั้นและระยะยาว
 แต่แหล่งคนควาสำหรับครูยังไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับอุปกรณ์การสอน วิธีสอนที่อาจารย์
 ใช้เสมอคือการบรรยาย อภิปรายประกอบการซักถามให้นักศึกษาอภิปรายและทำรายงาน
 ส่ง วิทยาลัยจัดกิจกรรมในรูปของชุมนุมชนเป็นส่วนมาก อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรม
 มีประโยชน์มากแต่ขาดงบประมาณ ทำให้กิจกรรมไม่ได้ครบตามหลักสูตร ต้องการ
 ความช่วยเหลือในด้านเนื้อหา วิธีสอน แหล่งวิชาการ วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์การเรียน
 การสอนและวิธีการวัดผลจากศึกษานิเทศก์

ในปีนี้เช่นกัน คาวรุ่ง สัมเกลี้ยง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการผลิตและ
 การใช้อุปกรณ์การสอนของนักเรียนฝึกหัดครู ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง"
 โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนของนักเรียน
 ฝึกหัดครูระดับ ป.กศ.สูง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนฝึกหัดครูซึ่งเป็น

รัชนี สาคนุรักษ์, "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูใน
 กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖)

ตัวอย่างประชากรจำนวน ๕๕๐ คน ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ๑๘ แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ นักเรียนฝึกหัดครูใช้อุปกรณ์การสอน เพื่อประกอบคำบรรยายและมีวิธีจัดหาวัสดุอุปกรณ์โดยการผลิตขึ้นใช้เอง หรือใช้ของโรงเรียนฝึกสอน ในระหว่างฝึกสอนนักเรียนฝึกหัดครูใช้แผนภูมิ ภาพชุด फिल्मสตริป และสไลด์ เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการผลิตอุปกรณ์การสอนก็คือ ขาดงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุมาใช้ในการผลิต ไม่มีความรู้และทักษะในการผลิตอย่างเพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ของนักเรียนฝึกหัดครูก็คือ ไม่มีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนสภาพของห้องเรียนก็ไม่เหมาะกับการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ด้วย นักเรียนฝึกหัดครูมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ทางวัสดุทัศนศึกษายังไม่ดีพอ ทักษะและความคิดเห็นต่อวัสดุทัศนูปกรณ์ก็ยังไม่ถูกต้องนัก

นอกจากนี้ก็มีผลลงจนวนวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษา ของครูในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งครูสังคมศึกษาเหล่านี้ก็เป็นผลิตผลที่จบไปจากสถาบันฝึกหัดครูเมื่อออกไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็มักมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนตามมา ซึ่งเรื่องเหล่านี้ก็ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้คือ สิริวรรณ สุวรรณอำภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อศึกษาปัญหาสำคัญของการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ในด้านวิธีสอน อุปกรณ์การสอน และการวัดผลซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามกับครู ๕๗ คน และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๔๔๐ คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ๑๐ โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีการสอนยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายตามเนื้อหาวิชาแม้ว่าจะยกปัญหา

---

* คาวรุ่ง สัมเกลี้ยง, "ปัญหาการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านบริหารมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖)

หรือหัวข้อที่สำคัญ ๆ มาอธิบายเพิ่มเติมก็ตาม นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น การสอนมีอุปสรรคเนื่องจากอุปกรณ์น้อยเพราะขาดงบประมาณ เวลาสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีน้อยมากทั้ง ๆ ที่ครูและนักเรียนเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมมากก็ตาม ในด้านการวัดผลวิชาประวัติศาสตร์ไทยนั้น พบว่าครูผู้สอนเินขอทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยคู่กันไป แต่ทั้งครูและนักเรียนเสนอแนะว่าควรวิธีการวัดผลแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมไม่ควรเน้นในด้านความจำเป็นอย่างเดียว

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ปรียานุช ลากเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อศึกษาปัญหาที่ครูนักเรียนประสบในการเรียนการสอนวิชานี้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๒๕ คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนประจำจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๕ แห่ง จำนวน ๓๐๐ คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า วิธีสอนที่ครูใช้บ่อยที่สุดคือการบรรยาย รองลงไปคือ การอธิบายประกอบการซักถาม การค้นคว้าประกอบการเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกแก้ปัญหาโดยการอภิปราย และยังสามารถแนะนำให้นักเรียนติดตามข่าวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ปัญหาสำคัญของครูคือโรงเรียนไม่สามารถจัดหาแหล่งคนควา หนังสืออ่านประกอบ เอกสารทางวิชาการ ตำราและอุปกรณ์การสอนได้เพียงพอ ขณะที่นักเรียนประสบปัญหาเนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ ครูและนักเรียนทราบว่า การจัดกิจกรรมช่วยให้มีประสบการณ์กว้างขวาง แต่ครูมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการใช้จ่ายจึงไม่อาจจัด

สิริวรรณ สุวรรณอากาศ, "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖)

กิจกรรมไค้ตามที่ต้องการ ในด้านการวัดผลครูส่วนใหญ่มีความมุ่งหมายเพื่อวัดประสิทธิ
ภาพในการเรียนของนักเรียน^๑

พรเลขา ตูลารักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนวิชาศีลธรรมในระดับประ
กาศนี้ยบัตริวิชาการศึกษา" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการ
เรียนการสอนวิชาศีลธรรมที่อาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูประสบอยู่ ตลอดจนความ
คิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนตำรา
เรียนและหลักสูตรวิชาศีลธรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์
ผู้สอนวิชาศีลธรรมทุกคนในวิทยาลัยครู ๑๐ แห่ง รวม ๒๓ คน และนักศึกษาจำนวน
๔๐๐ คน ผลการวิจัยสรุปไคว่า อาจารย์และนักศึกษาชอบสอนและชอบเรียนวิชาศีลธรรม
โดยเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการช่วยพัฒนาจิตใจของเยาวชน และสามารถนำไปปฏิบัติ
ในชีวิตประจำวันได้ คำนว้สอนอาจารย์ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการบรรยาย การอภิปราย
วิธีสอนแบบให้แกปัญหาและวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีใช้น้อยมาก อาจารย์ไม่ค่อยใช้
อุปกรณ์การสอนโดยให้เหตุผลว่าหายาก วิทยาลัยมีอุปกรณ์การสอนไม่พอเพียงการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีไม่มากนักเนื่องจากเวลาและ
อุปกรณ์การสอน ตลอดจนแหล่งความรู้ไม่อำนวยให้ คำนการวัดผลส่วนใหญ่ใช้ข้อทดสอบ
แบบปรนัยและอัตนัย ไม่ได้มีการประเมินผลพฤติกรรมของนักศึกษาโดยสม่ำเสมอ นัก
ศึกษายังมีตำราเรียนที่ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ใช้ตำราเรียนที่แต่ละวิทยาลัยจัดทำขึ้น และ
หนังสือประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาศีลธรรมในห้องสมุดยังมีไม่มากนัก นัก
ศึกษาส่วนใหญ่ต้องการอาจารย์ที่มีวิธีสอนดี มีบุคลิกลักษณะดี มีความเป็นมิตร และเมตตา
กรุณาต่อนักศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมเรียงตาม

---

^๑ปรียานุช ลากเจริญ, "การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๔๑๗)

ลำดับได้แก่ อาจารย์ขาดเทคนิคการสอนที่ดี วิทยาลัยขาดแหล่งอุปกรณ์การสอนและแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เนื้อหาหลักสูตร การกำหนดเวลาเรียนไม่เหมาะสม นักศึกษาบางส่วนยังมีทัศนคติไม่คิดทวิธา^๑

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สมเจต อัครอด ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครู" เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูทั้งระดับ ป.กศ. และป.กศ.สูง เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน ความรู้ทางการเมือง และแหล่งที่ให้ความรู้ทางการเมืองของนักศึกษา โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษาระดับ ป.กศ. จำนวน ๓๖๔ คน และนักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง จำนวน ๓๖๔ คน ในวิทยาลัยครู ๘ แห่ง ในเขตภาคกลางรอบนอกกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้จำแนกนักศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มความคิดเห็นแบบอนุรักษนิยม (Conservative) กลุ่มความคิดแบบเป็นกลาง (Intermediate) และกลุ่มความคิดแบบก้าวหน้า (Liberal) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในกลุ่มกลาง นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง นักศึกษาที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน ระดับการศึกษา อาชีพ การเลี้ยงดู สั่งสอนอบรมของบิดามารดามีผลให้มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน นักศึกษามีความเห็นว่า การอบรมสั่งสอนทางการเมือง การปกครองควรเริ่มต้นตั้งแต่เด็กเล็ก ระดับอนุบาลไปจนถึงนักศึกษาระดับสูง นักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความรู้และความเข้าใจการเมือง การปกครองยังไม่ดีพอ ควรเปิดสอนวิชาการเมือง การปกครอง และลัทธิการเมืองต่าง ๆ ให้กว้างขวาง นักศึกษามีความเห็นว่าแหล่ง

---

^๑พรเลขา ศุภลักษณ์, "การสอนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓)

ที่ให้ความรู้ทางการเมืองการปกครองแก่นักศึกษามากก็คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หอสมุดตามลำดับ

ปีเดียวกันนี้ รุจี เกิดแก้ว ได้วิจัยเรื่อง "การเตรียมครูสังคมนตรีศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนตรีระดับ ป.กศ.สูง ของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์สังคมนตรีและนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนตรี และความคิดเห็น ของผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูสังคมนตรี เพื่อเป็นแนวคิดในการปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนตรี ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์สังคมนตรี ๓๐ คน นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกสังคมนตรีจำนวน ๕๐ คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูสังคมนตรี ระดับ ป.กศ.สูง ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า หมวดวิชาสามัญมีประโยชน์ปานกลางในการเตรียมครูสังคมนตรี รายวิชาในหมวดนี้มีความเหมาะสมดี ไม่ควรตัดวิชาใดวิชาหนึ่งออก แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาสาระ และจัดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา สำหรับหมวดวิชาเอกนั้น วิชาในหมวดนี้มีประโยชน์มากในการเตรียมครูสังคมนตรี เนื้อหาวิชาเหมาะสมมากที่สุดจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาสังคมนตรีระดับสูงต่อไป และควรเพิ่มเนื้อหาบางเรื่องของวิชาในหมวดนี้ให้ละเอียด กับเสนอแนะว่าควรเปลี่ยนวิชาเลือกบางวิชาให้เป็นวิชาบังคับ ส่วนหมวดวิชาการศึกษานั้น วิชาในหมวดนี้มีประโยชน์มากในการเตรียมครูสังคมนตรี การจัด

---

* สมเจต อัครอด, "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

เวลาให้เหมาะสมปานกลาง ทางค่านิจกรมเสริมหลักสูตรก็เห็นว่าประโยชน์มาก
 ต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา สำหรับความสมดุลย์ ของหมวดวิชาต่าง ๆ นั้น ควรเพิ่ม
 จำนวนหน่วยกิตสำหรับวิชาบังคับในหมวดวิชาเอกและวิชาการฝึกสอน ควรลดจำนวน
 หน่วยกิตในหมวดวิชาสามัญ วิชาเลือกในหมวดวิชาเอก ส่วนเรื่องที่อาจารย์และนัก
 ศึกษา มีความคิดเห็น ที่แตกต่างกันคือ อาจารย์สังคมศึกษาเห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้ว เนื้อ
 หาวิชาในหมวดวิชาเอกมีความเหมาะสมมากในการนำไปใช้สอนและการจัดเวลา ก็
 เหมาะสมมากกับเนื้อหาวิชา ส่วนนักศึกษาเห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้ว เนื้อหาวิชาเหมาะสม
 ปานกลางในการนำไปใช้สอน และการจัดเวลา ก็เหมาะสมปานกลาง

ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ สุทธิ ประจงศักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง"
 ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง เพื่อสำรวจความคิดเห็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับ
 สมรรถภาพทางวิชาการ สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้และสมรรถภาพทางการ
 บริหารที่เกี่ยวข้องกับการสอนของนักศึกษาครูระดับ ป.กศ.สูง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม
 ไปยังนักศึกษาครูระดับ ป.กศ.สูง ที่ผ่านการฝึกสอนมาแล้วในปีการศึกษา ๒๕๒๐
 จำนวน ๔๐๐ คน ครูพี่เลี้ยง ๑๕๐ คน ครูใหญ่ ๑๔๘ คน อาจารย์นิเทศก์ ๑๘๒ คน
 ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพทางวิชาการ นักศึกษาครูควรมีความ
 รู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และที่สำคัญรองลงมาคือ ควรมีการ

รุจี เกิดแก้ว, "การเตรียมครูสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพ
 มหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘)

คนควาหาความรู้อยู่เสมอ ศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่สอนมีความแม่นยำในเนื้อหาวิชา แต่ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาครูฝึกเนื้อหาวิชาในตำราแบบเรียนเป็นหลักมากที่สุด รองลงไป นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความสามารถในการเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมปานกลาง

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ นักศึกษาครูกวมีความสามารถและทักษะในการจูงใจผู้เรียนมากที่สุด รองลงไปควรมีความสามารถและทักษะในการสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา การใช้กระดานดำ การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การนำเข้าสู่บทเรียน การสรุปบทเรียน แต่ในสภาพที่เป็นจริงนักศึกษามีความสามารถ และทักษะในการใช้กระดานดำมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถและทักษะในการนำเข้าสู่บทเรียน

๓. ความคิดเห็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการวางแผนการสอน นักศึกษาได้มีการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนทุกครั้ง

๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอน การจัดห้องเรียน นักศึกษาครูกวจะมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาครูมีความรู้ ความสามารถ และการปฏิบัติในการทำโครงการสอน บันทึกการสอน และสามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด

๕. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในการสอน นักศึกษาครูกวกล้าแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่มีเหตุผลมากที่สุด ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาครูมีอารมณ์ที่มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้

๖. ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการสอน นักศึกษาครูกวจะได้มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนใหม่ ในสภาพที่เป็นจริงนักศึกษาคูได้ใช้วิธีการต่าง ๆ มาประเมินผลการสอน

---

*สุทธิ ประจงศักดิ์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาคูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑)

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ลี ราล์ฟ ไวท์ (Lee Ralph White) ได้ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู สายวิชาสังคมศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐเทนเนสซี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์วิชาเรียน ๒ วิชา คือ วิชาประวัติศาสตร์ และวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่จัดไว้ในหลักสูตรฝึกหัดครูว่าควรกำหนดให้เรียนในระดับนี้หรือไม่ และต้องการสำรวจว่านักศึกษาที่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับวิชาทั้งสองนี้อย่างไร โดยทำการศึกษาในสถาบันที่ผลิตนักศึกษาครูที่เรียนวิชาสายสังคมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๖ - ๑๙๕๗ จำนวน ๔ แห่งในรัฐเทนเนสซี ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนทั้ง ๔ สถาบัน ส่วนใหญ่ ๘๕.๗% เห็นควายที่จะให้สอนวิชาทั้งสองในระดับนี้ ส่วนความคิดรวบยอดของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ที่ออกมาในลักษณะถูกต้องมี ๗๘.๕% วิชาเศรษฐศาสตร์ ๗๓.๕%

✓ ค.ศ. ๑๙๖๑ เอ็มเมอร์ อัลเลน โกรฟส์ (Emory Allen Groves) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การเตรียมครูในระดับมัธยมศึกษาของสถาบันที่ผลิตครูในรัฐแคนซัส" เพื่อศึกษาโปรแกรมการเตรียมครูในระดับมัธยมศึกษา ของสถาบันที่ผลิตครูในรัฐแคนซัส คือ University of Kansas, Kansas State College of Pittsburg and Fort Hays State College โดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครูในระดับมัธยมศึกษาไปยังตัวอย่างประชากรคือ สมาชิกของสมาคมและองค์การแห่งอาชีพครู ๒๕ แห่ง ผลการวิจัยปรากฏว่า ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดโปรแกรมที่มีประโยชน์ต่อการเตรียมครูในระดับมัธยมศึกษา คือการ

• Lee Ralph White, "An Analysis of the Social Studies Teachers Education Curriculum in Selected Tennessee Institution," Dissertation Abstracts International, Vol. 23, No.11 (November, 1960), p. 1659-4.

จัดให้มีการสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ การจัดหลักสูตรควรใช้เวลา ๕ ปี การฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนควรมีเวลาสำหรับเตรียมการสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ โดยจัดตารางเวลาสำหรับการสอนครึ่งวันเป็นเวลาสำหรับเตรียมการสอน และโปรแกรมการเตรียมครูมัธยมศึกษาของสถาบันดังกล่าว เป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่ในด้านประสิทธิภาพ และความก้าวหน้าในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาให้ทันกับความต้องการของประเทศ ผู้วิจัยเสนอแนะว่าสถาบันซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูระดับมัธยมศึกษา ควรจะได้ปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูอยู่เสมอ เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ด.ศ. ๑๙๗๐ โดแนลด์ อาร์เธอร์ ลอว์ (Donald Arthur Lau)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมทางศาสนาของครูในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่แสดงให้ปรากฏในชั้นเรียน" เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

๓ ชุด คือ Inventory of Religious and Ethical Ways, Classroom Problems Inventory, and A Personal Data Sheet ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม

ไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูระดับประถมศึกษา จำนวน ๒๐๗ คน จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างในเขตตะวันตกเฉียงใต้ของรัฐอาร์เคนซัส ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับศาสนาตามแบบแผนเดิมมีการแสดงออกค่านิยมทางศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับครูที่มีทัศนคติทางศาสนาที่ไม่ใช่แบบแผนเดิม ส่วนในด้านจุดมุ่งหมายของศาสนานั้นไม่มีความเห็นแตกต่างกันระหว่างครูที่มีทัศนคติแสดงออกตามแบบแผนเดิมในชั้นเรียนกับครูที่มีทัศนคติที่แสดงออกไม่เป็นตามแบบแผนเดิม ผู้วิจัยได้เสนอ

Emory Allen Groves, "Training Student Teachers for Secondary Education in State Teacher Education Institutions in Kansas," Dissertation Abstracts International, Vol. 22, No.12 (September, 1962), p.

แนะว่า กรมการฝึกหัดครู ควรมุ่งความสนใจไปในด้านการสร้างหลักสูตร ที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต ให้ตระหนักถึงการสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นกับตนเอง อันเป็นการให้ความรู้ด้านทัศนคติและค่านิยม และมีประโยชน์ในการที่จะนำเอาความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการตัดสินใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จากเหตุการณ์ปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น*

ค.ศ. ๑๙๗๒ กอร์ดอน สกอตต์ บาคัส (Gordon Scott Bachus)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมนิยม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของรัฐอาร์เคนซัส เกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนิยมในทางด้านวิชาการ และความก้าวหน้าทางอาชีพครู" โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ครูสอนวิชาสังคมนิยม จำนวน ๒๐ คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐอาร์เคนซัส ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมนิยมในโรงเรียนดังกล่าว ไม่ได้รับการเตรียมตัวทางด้านการวิจัยเพียงพอในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ได้เรียนวิชาประวัติศาสตร์มากกว่าวิชาอื่น ๆ และไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมานั้น มาใช้เป็นแนวทางในการสอนได้คือพอ โปรแกรมการเรียนวิชาสังคมนิยมที่รัฐได้จัดไว้เป็นมาตรฐานในการผลิตครูสังคมนิยมนี้มีข้อบกพร่องต่องแก่ไข ครูที่มีสติปัญญาปานกลางต้องศึกษาค้นคว้ามากขึ้น เพื่อจะได้มีความรู้เพียงพอเพียงพอมาสอนนักเรียนที่มีสติปัญญาดี ครูสังคมนิยมส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพครู ไม่กระตือรือร้นต่อการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ นิตยสาร วารสาร ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า รัฐควรปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูทางด้านการวิจัยและส่งเสริม

---

* Donal Arthur Lau, "Value Patterns of Elementary Teacher in Relation to Attitudes Expressed Towards Religious Issues in the Classroom," Dissertation Abstracts International, Vol. 31, No.11 (May, 1971), p. 58.

ให้ครูสังคมศึกษาสนใจในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้มากขึ้น^๑

ปีเดียวกันนี้ ฟิลลิป บีโซเนน (Philip Besonen) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เกี่ยวกับวิชาทางสังคมศาสตร์ ที่กำหนดไว้ใน การเตรียมครูสังคมศึกษา โดยการเปรียบเทียบโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาที่คัดเลือกไว้ กับโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา ของสถาบันที่เป็นผู้นำในการผลิตครู" ผลการวิจัยปรากฏว่า โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา ในการเตรียมครูสังคมศึกษา ส่วนใหญ่จัดโดยยี่วิชาประวัติศาสตร์เป็นหลัก แต่มีบางสถาบันที่จัดโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นแกน เช่น วิชาภูมิศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยา โปรแกรมวิชาสังคมศึกษาทั้งสองกลุ่ม ยังมีข้อบกพร่องเนื่องจากขาดเนื้อหาวิชาเสริม บังคับให้เรียนเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เรื่องชาติพันธุ์ของมนุษย์และโลกตะวันตก โดยให้เรียนวิชาที่ผสมผสานกัน เฉพาะวิชาในหมวดวิชาสังคมศาสตร์เท่านั้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่า วิชาประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาทั่ว ๆ ไป^๒

---

^๑ Gordon Scott Bachus, "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignments, and Professionalism of Selected Social Studies Teachers in Secondary Schools of Arkansas," Dissertation Abstracts International, Vol. 33, No. 5 (November, 1972), p. 2056.

^๒ Philip Besonen, "An Analysis of Social Science Requirements in the Preparation of Social Studies Teachers with a Comparison of Randomly Selected and Social Studies Leader Teacher Training Instruction," Dissertation Abstracts International, Vol. 33, No. 6 (December, 1972), p. 2297.

ดอนนา แมรี รูดอล์ฟ (Donna Marie Rudolph) ได้วิจัยเรื่อง

"การปรับปรุงการออกแบบหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในระดับฝึกหัดครูที่สอนเด็กใน
ระยะต้น" สรุปผลการวิจัยได้ว่าการจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในระดับฝึกหัดครูซึ่งจะต้อง
ไปสอนเด็กในระยะต้น ๆ นั้น จะต้องประกอบด้วยหลักปรัชญาที่แน่นอน หลักจิตวิทยา
อิทธิพลของสังคม อิทธิพลของภูมิหลังของวัฒนธรรม โครงสร้างของสิ่งแวดล้อมของสังคม
หลักการสอน ความมุ่งหมาย การวัดผล ถ้าจะให้ดีก็ควรจะต้องให้ความรู้แก่ผู้ที่จะออกไป
เป็นครูสัมพันธ์กับการศึกษาของนักเรียนที่ตนจะต้องออกไปสอน และควรคำนึงถึงพัฒนา
การของเด็กแต่ละคนด้วย"

Donna Marie Rudolph, "The Development of A Curriculum
Design for Early Childhood Teachers Education," Dissertation Abstracts
International, Vol. 33. No.2 (August, 1972), pp. 559 A - 560 A.